

URBANIZÁCIÓ A 21. SZÁZADBAN: HATÁRTALAN VÁROSNÖVEKEDÉS[⊗]

URBANIZATION IN THE 21TH CENTURY: URBAN GROWTH WITHOUT LIMITS

CSOMÓS György¹, KULCSÁR Balázs²

¹főiskolai docens, ²tanársegéd
Debreceni Egyetem Műszaki Kar
4028 Debrecen, Ótemető u. 2-4.

¹csomos@eng.unideb.hu, ²kulcsarb@eng.unideb.hu

Kivonat: Napjainkban az urbanizációs folyamat egyik leglátványosabb kísérőjelensége a hatalmas kiterjedésű, és akár több tízmilliós népességgel rendelkező urbánus agglomerációk, a megavárosok számának rohamos növekedése. A 20. század közepétől a kutatók számos aspektusból vizsgálják a megavárosokat, a nemzetállamok kormányai pedig többnyire aggódva figyelik a kontrol nélküli növekedésüket. A 20. század közepén – annak ellenére, hogy a megavárosok száma és népessége a mai állapotokhoz képest még meglehetősen alacsony volt – több új városkategória is született, mintegy előre jelezve az urbánus övezetek határtalan növekedését. Tanulmányunkban a két legismertebb típus, az Ökumenopolisz és a Megalopolisz 21. századi formáit vizsgáljuk meg.

Kulcsszavak: Doxiadis, ökumenopolisz, megalopolisz, megaváros, agglomeráció

Abstract: Recently, the most spectacular result of urbanism has been the enormous growth of urban agglomerations with more than 10 million inhabitants. As of the 20th century megacities have been examined by researchers from a variety of approaches while governments have been concerned about their limitless growth. In the middle of the 20th century new terms were coined in an effort to express the limitless growth of urban agglomerations. In this study we examine the current status of two of these: Ecumenopolis and Megalopolis.

Keywords: Doxiadis, ecumenopolis, megalopolis, megacity, urban agglomeration

1. BEVEZETÉS

Az ENSZ adatai szerint a világ népessége 1950-ben mindössze 2,5 milliárd fő volt, azonban 1987-re ez a szám megduplázódott, 2010-ben pedig megközelítette a 6,9 milliárd főt [1]. A robbanásszerű népességnövekedés elsősorban a városokat érintette, mivel a 21. század első évtizedére a városi népesség száma elérte a rurális térségekben élő népesség számát, és az ENSZ adatai szerint a tendencia a jövőben is folytatódni fog [2]. A városi népesség növekedésével párhuzamosan drasztikusan megnőtt az egymillió főnél népesebb városok és a bennük élő népesség száma is. 1950-ben a mindössze 75 egymillió főnél népesebb városban 177 millió fő élt, 2010-ben viszont 442 metropoliszban több mint 1,33 milliárd fő. A népesség vonatkozásában a világ városhálózatának gerincét az egymillió főnél népesebb városok alkotják, 2010-ben ezekben a metropoliszokban élt a városi népesség több mint egyharmada. Kraas [3] szerint ugyanakkor az urbanizáció legegyszerűbb megnyilvánulási formáit a megavárosok, vagyis az átlagosnál messze nagyobb népességet tömörítő urbánus agglomerációk jelentik. Nem véletlen, hogy a városokkal foglalkozó társadalomtudományi kutatások egyik igen markáns irányzata, az ún. demográfiai megközelítés is elsősorban a megavárosokra fókuszál [4].

[⊗] Szaklektorált cikk. Leadva: 201E. hhhhhh NN., Elfogadva: 2011. október 24..

Reviewed paper. Submitted: NN. HH., 201E. Accepted: 24. 10. 2011.

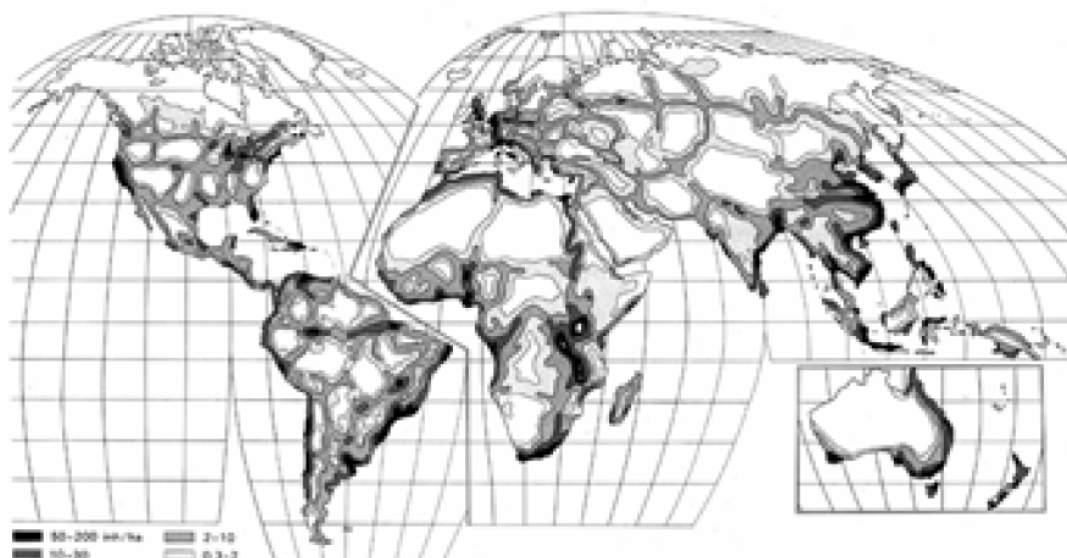
Lektorálta: Prof. Dr. SÜLI-ZAKAR István / Reviewed by Prof. Dr. István SÜLI-ZAKAR

A városok növekedésének legjellemzőbb és általánosan mért paramétere természetesen a népességszám, de nem lehet eltekinteni az összefüggő agglomerációk területi kiterjedésétől sem. A 10 millió főnél népesebb megvárosok [2] már önmagukban is hatalmas területen helyezkednek el, például a közel 35 milliós népességgel rendelkező Nagy Tokió Övezet (Greater Tokyo Area vagy más néven Tokyo Major Metropolitan Area) területe eléri a 14 ezer km²-t, amely hozzávetőleg megfelel a Dél-Dunántúli Régió teljes területének. A Japán Statisztikai Hivatal által definiált Nemzeti Fővárosi Régió (National Capital Region – NCR) – amelyet lényegében Tokió Metropolisz, Kantō régió hat prefektúrája és Yamanashi Prefektúra alkot – területe közel 37 ezer km², amely megegyezik a Dunántúl kilenc megyéjének területével (igaz az NCR népességszáma 37 millió fő).

A több 10 milliós népességgel és akár több 10 ezer km²-es területtel rendelkező megvárosoknál nagyobb urbánus agglomerációk definiálása még napjainkban is utópisztikusnak tűnik, mégsem állítható, hogy nincs valóság alapja. Jelen tanulmányban azokat a korántsem fiktív városkategóriákat (ökumenopolisz és megalopolisz) tekintjük át, amelyek nem írhatók körül egyetlen központi nagyvárossal, sokkal inkább metropoliszok és megvárosok, illetve metropolitan és mikropolitan övezetek összenövésével.

1. DOXIADIS UTÓPIÁJA: AZ ÖKUMENOPOLISZ (ECUMENOPOLIS)

Constantinos A. Doxiadis görög építész és várostervező az urbanizáció tendenciáinak vizsgálata után arra a következtetésre jutott, hogy a kontinensek városövezetei generációkon belül összeépülnek, és egyetlen univerzális várost hoznak létre [5] (1. ábra). Ezt az univerzális várost ökumenopolisznak (ecumenopolis) nevezte el. Doxiadis szerint az ökumenopolisz olyan összefüggő városhálózat, amelyben nem léteznek izolált városszigetek [6]. A városhálózat csomópontjaiban jelentős népességszámmal rendelkező városok állnak, a koncentrikus köröket alkotó központi városokat radiális hálózatok kötik össze, amelyeket kisebb városok alkotnak. Az ökumenopolisz már ma is látható kontinentális egysége az eperopolisz, kialakulásának kezdeti stádiumát pedig az európai Kék Banán övezet képviseli [7].

1. ábra Doxiadis utópiája: az ökumenopolisz, vagyis az univerzális város (Forrás: [6])

Doxiadis szerint az univerzális város 2120-ra alakulhat ki abban az esetben, ha a Föld népessége eléri a legalább 20 milliárd főt, az ökumenopoliszt alkotó városok népessége pedig a 18 milliárd főt [6].

Kétségtelen ugyanakkor, hogy a Doxiadis által említett népességszám jelenleg nem tűnik reálisan elérhetőnek, azonban az ENSZ rendelkezik olyan népességbecsléssel (konstans termékenységi variáció), amely szerint már a 2080-as évek végén több mint 20 milliárd lakója lesz a Földnek [1].

2. A MEGALOPOLISZ

Az ökümenopoliszhoz hasonlóan fiktív, de sokkal kevésbé utópisztikus városkategóriát jelent a megalopolisz, hiszen kialakulására számos empirikus bizonyíték szolgál.

A megalopolisz kifejezést Lewis Mumford amerikai történész, filozófus használta először 1922-ben, *The Story of Utopias* című könyvében, elsősorban filozófiai megközelítésben [8]. Mumford szerint a megalopolisz a nemzeti utópia gondolatának szülőhelye, földrajzi értelemben a nemzetállam legnagyobb városa. A napjainkban is használt terminológiát 1961-ben Jean Gottman francia geográfus alkotta meg [9]. Gottman az Egyesült Államok keleti partjának összefüggő, Bostontól Washingtonig terjedő városövezetét nevezte megalopolisznak¹. Véleménye szerint a megalopolisz legfontosabb ismertető jegyei a kiemelkedően magas népességszám és népsűrűség, valamint a társadalmi-gazdasági tevékenységek nagyfokú térbeli koncentráltága. A megalopoliszt alkotó metropoliszok között fejlett kapcsolatok alakultak ki, amelyeknek legvilágosabb megnyilvánulási formái a frekvenciált közlekedési hálózatok. A megalopoliszt tehát nem egyetlen túlfelzárkózott metropoliszt alkotja (szemben a megavárossal), hanem egy jól körülhatárolható földrajzi zónán belül valamennyi metropolisz és azok agglomerációs területe. A Gottman által alkalmazott irányelvek mentén Kahn és Wiener [10] három jelentős kiterjedésű megalopoliszt azonosított az Egyesült Államokban: BosWash (Boston – Washington D.C.), ChiPitts (Chicago – Pittsburgh) és SanSan (San Francisco – San Diego).

Egy másik megközelítés szerint a 21. század elején a leginkább urbanizált országokban – elsősorban az Egyesült Államokban és Japánban – a városi övezetek olyan mértékű összeolvadása figyelhető meg, amelyet a megalopolisz definíciója már nem képes megfelelően körülírni. A közlekedési és üzleti hálózatok mentén egymással szorosan összefonódott metropoliszok napjainkban olyan megalopoliszokat alkotnak, amelyeket – hasonlóan a metropoliszokhoz – nagy kiterjedésű kisvárosi övezetek határolnak. A tradicionális megalopoliszok a fejlett hálózatokon keresztül mind fizikailag, mind társadalmi-gazdasági tekintetben magukba olvasztják a környező kisvárosi övezeteket, így végül azok is a terjeszkedő megalopolisz részeivé válnak. Lang és Dhavale [11] éppen ezért arra a következtetésre jutott, hogy a 21. században egyre inkább elterjednek a megalopoliszokból és az azokat övező zónákból álló ún. megapolitan területek (Megapolitan Area). Lang és Dhavale tíz alapvető kritériumot fogalmazott meg a megapolitan területekkel kapcsolatban, amelyek közül a legfontosabbak a következők:

- Legalább kettő metropolitan terület kapcsolódik össze;
- Több mint 10 millió fős népességgel rendelkeznek;
- Metropolitan és mikropolitan területek összességéből állnak;
- Hozzávetőleg hasonló fizikai környezetet takarnak;
- A fókuszpontban álló centrumok jelentős közlekedési infrastruktúrával kapcsolódnak össze;
- Az Egyesült Államok határain belül fekszenek.

Mindezek alapján Lang és Nelson [12] arra az eredményre jutottak, hogy az Egyesült Államokban 20 megapolitan terület található, amelyek tíz még nagyobb kiterjedésű megarégióban egyesülnek. 2005-ben a megapolitan területeken élt az Egyesült Államok lakosságának több mint 60 százaléka. A legnagyobb megarégió az 51,6 millió fős népességgel rendelkező, három megapolitan területből álló Northeast régió, amely tulajdonképpen megegyezik a Kahn és Wiener [10] által vázolt BosWash megalopolisszal² (1. táblázat).

¹ A Bostontól Washingtonig terjedő megalopoliszt elsőként Gottman [9] azonosította, azonban a BosWash definíciót Kahn és Wiener [10] vezette be.

² A különböző definíciókban egyfajta következetlenség figyelhető meg, hiszen Lang és Nelson [12] szerint a Northeast régióban három megalopolisz található, azonban Kahn és Wiener [10] szerint a BosWash megegyezik az említett Northeast megarégióval. Az ellentét feloldását leginkább a két definíció alkalmazása között eltelt 40 év jelenti, hiszen 1967-ben akár a BosWash, akár a SanSan csak elméletben körülírható egységnek számított,

Megarégió	Megapolitan terület	Központi városok	Népesség (fő), 2005
Northeast	New England Mid-Atlantic Chesapeake	Boston/Providence New York/Philadelphia Washington/Baltimore/Richmond	51 601 118
Great Lakes	Steel Corridor Ohio Valley Michigan Corridor Lakefront	Cleveland/Pittsburgh Cincinnati/Columbus Detroit Chicago/Milwaukee	34 267 189
Southern California	Southern California	Los Angeles/San Diego	21 720 656
Texas Triangle	Texas Gulf Texas Corridor Greater Metroplex	Houston San Antonio/Austin Dallas-Fort Worth/Oklahoma City	18 187 772
Piedmont	Carolina Piedmont Georgia Piedmont	Charlotte/Raleigh Atlanta	13 953 787
Florida	Florida Corridor Treasure Coast	Tampa/Orlando Miami	13 823 188
Northern California	Northern California	Bay Area (San Francisco)/Sacramento	11 288 313
Cascadia	Puget Sound Willamette Valley	Seattle Portland	7 350 438
Sun Corridor	Sun Corridor	Phoenix/Tucson	4 988 564
Front Range	Front Range	Denver	3 880 126

1. táblázat Megarégiók és megapolitan területek az Egyesült Államokban (Forrás: [12])

2. ábra Az urbánus övezetek elterjedése a Földön (Forrás: [13])

A megapolitan területek és a megalopoliszok definíciója között tehát nincs éles választó vonal, a legmarkánsabb különbséget a micropolitan területek hovatartozása jelenti. Felvetődik azonban egy

---

2007-ben viszont az infrastrukturális, és az 1967-ben még csak nem is létező infokommunikációs hálózat fejlődése lényegesen átrajzolta a városok fejlődési irányait.

Lang és Dhavale [11] által leírt fontos kritérium, amely elméletük széleskörű használhatóságát korlátozza: a szerzők szerint a megalopolitan területek az Egyesült Államok határain belül fekszenek. A kutatások ugyanakkor azt igazolják, hogy a világ több országa is rendelkezik megalopolitan övezetekkel, sőt egyes megalopoliszok jóval nagyobb kiterjedéssel rendelkeznek, mint az Egyesült Államokban található. Tulajdonképpen ezt mutatja a NASA felvétele is (2. ábra), amelyen látható, hogy az Egyesült Államok megalopoliszai mellett jelentős méretű urbánus övezetek húzódnak Európában, Indiában, Kína keleti partjainál, Japánban, Délkelet-Ázsiában, Dél-Afrikában, a Közel-Keleten, Észak-Afrikában (elsősorban a Nílus mentén) és Dél-Amerika keleti partjainál.

2.1. Az európai megalopolisz

Európában a legnagyobb és egyben legismertebb megalopolisz a Kék Banán³ (Európai Megalopolisz) övezet. A megalopoliszt a francia területi tervezéssel foglalkozó szervezet a DATAR (Délégation interministérielle à l'aménagement du territoire et à l'attractivité régionale) Roger Brunet francia geográfus vezette RECLUS csoportja azonosította [14], miután kutatásukban arra az eredményre jutottak, hogy Európa 165 vezető városának közel fele egyetlen földrajzi övezeten belül húzódik. A Kék Banán végső soron egy nem teljesen összefüggő városhálózat Liverpool (Nagy-Britannia) és Genova (Olaszország) között, amelynek 2010-ben közel 80 millió fő volt a népessége. Az övezet legnagyobb városai a következők: Liverpool, Manchester, Leeds, Birmingham, London, Amsterdam, Hága, Rotterdam, Eindhoven, a Ruhr-vidék városai, Köln, Frankfurt, Stuttgart, Strasbourg, Basel, Zürich, Torino, Milánó, Genova.

A Kék Banán övezetnél nagyobb kiterjedésű megalopolitan terület a London, Párizs, Milánó, München, Hamburg városok által határolt Európai Pentagon [15]. A közel 160 millió fős népességgel rendelkező Pentagon [16] napjainkban az egyetlen nagyobb régió Európában, amelynek versenyképessége összehasonlítható az Egyesült Államokbeli megalopoliszokkal. Az Európai Pentagont több metropolitan övezet alkotja, Faludi [17] szerint a legnagyobbak a Flemish Diamond (Belgium), a Randstad (Hollandia) és a Rhine-Ruhr (Németország).

2.2. Megalopolisz Japánban

Japán, és egyben a világ egyik legnagyobb összefüggő megalopolisza a Taiheiyō Belt, más néven Tokaido corridor (Tokaido folyosó)⁴. Az Ibaraki Prefektúra és a Fukuoka Prefektúra között 1200 km hosszúságban elterülő, szinte teljesen beépült övezet népessége 2010-ben elérte a 90 millió főt, Japán össznépességének 70 százalékát. A Megalopolisz magában foglalja a világ legnépesebb metropolitan területét, a 35 millió fős (2010) népességgel rendelkező Nagy Tokió Övezetet (Greater Tokyo Area), a 18,6 millió fős (2010) Keihanshin (Kyoto-Osaka-Kobe) metropolitan régiót és a 8,7 millió fős (2010), Nagoya központú Chūkyō metropolitan régiót.

2.3. A kínai megalopoliszok

A Nemzeti Fejlesztési és Reform Bizottság (National Development and Reform Commission – NDRC) megbízásából készített kutatás szerint Kínában tíz megalopolisz található, amelyekben becslések alapján hozzávetőleg 400 millió fő (2005) él (2. táblázat). A megalopoliszok között a legnagyobb a Yangtze River Delta (YRD) övezet, amelynek központi metropolisza a 16,6 millió fős (2010) népességgel rendelkező Shanghai. A YRD régió össznépessége már 2005-ben is megközelítette a 90 millió főt, azonban ennek csak mintegy kétharmada volt városlakó. A városi jellegű beépített területek folyamatos terjedése, és a kis- és középvárosok rohamos népességnövekedése miatt az UN HABITAT [18] szerint a YRD régió a világ legnagyobb megalopoliszává válhat, a 21. század

³ Az övezet eredetileg a dorsale (hát) elnevezést kapta, a Kék Banán csak utólag ragadt rá [21]: Jacques Chérèque francia tervezési miniszter a DATAR-nál tett látogatása során, a dorsale-t kék színnel ábrázolva látta egy térképen, mire megkérdezte: Mire jó ez a kék banán?

⁴ A Tokaido corridor a birodalmi útról kapta a nevét, amely összeköttetést biztosított az egykori császári főváros, Kyoto és Edo (Tokyo) között.

közepére. A YRD és a Pearl River Delta (PRD) növekedését az is fokozta, hogy a kínai kormány 1988-ban hivatalosan is létrehozta az ún. Tengerparti Fejlesztési Övezeteket (Coastal Development Area), amelyek önálló gazdasági stratégiával rendelkeznek, növekedésük pedig a kínai gazdaság motorja [19]. Mindez a legális és a nem hivatalos belföldi migrációt jelentősen fokozta.

Megalopolisz	Metropolitan területek	Központi városok	Népesség (fő), 2005
Yangtze River Delta	Greater Shanghai Wuxi-Changzhou Metropolitan Area Hangzhou-Ningbo Metropolitan Area Greater Nanjing Nantong-Zhangjiagang Metropolitan Area	Shanghai/Jiaxing Wuxi/Changzhou Hangzhou/Ningbo Nanjing/Zhenjiang Nantong/Zhangjiagang	88 000 000
Bohai Economic Ring	Greater Beijing Shandong Peninsula Shenda Metropolis Hebei North Coast	Beijing/Tianjin Jinan/Qingdao Shenyang/Dalian Tangshan/Qinhuangdao	66 400 000
Pearl River Delta	Guangfo Metropolis Greater Hong Kong Dongguan-Huizhou Metropolitan Area Greater Macau Jiangmen-Zhongshan Metropolitan Area	Guangzhou/Foshan Hong Kong/Shenzhen Dongguan/Huizhou Macau/Zhuhai Jiangmen/Zhongshan	50 000 000

2. táblázat Megalopoliszok Kínában (Forrás: [20])

2.4. Egy megalopolisz Délkelet-Ázsiában (Indonézia)

Az 1980-as évek közepétől Indonézia a délkelet-ázsiai térség meghatározó ipari országává fejlődött, az ország fővárosa, Jakarta a kereskedelmi és pénzügyi életben vezető szerepre tett szert. 1980 és 2010 között Jakarta népessége több mint 3 millió fővel növekedett, megközelítve a 10 millió főt. Ezzel párhuzamosan a középosztály szuburbanizációja miatt felgyorsult a Jakartát körülvevő Jakarta Megavárosi Régió (Jakarta Mega Urban Regio – JMUR) a népességnövekedése, és 2010-ben elérte a 26,6 millió főt [22]. A Jabodetabek nevű JMUR megalopolisz központi városai: Jakarta, Bogor, Depok, Tangerang és Bekasi.

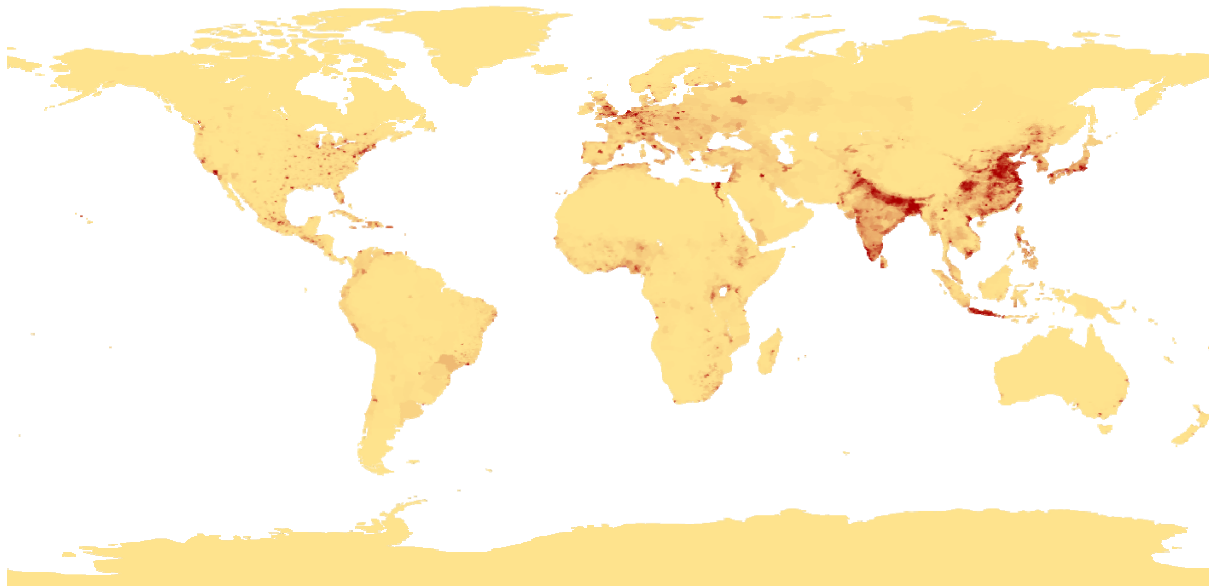
2.5. A latin-amerikai megalopolisz (Brazília)

Latin-Amerika legnagyobb formálódó megalopolisza a Nagy São Paulo – Nagy Rio de Janeiro (Greater São Paulo – Greater Rio de Janeiro) övezet, amely a nevéből is adódóan két hatalmas kiterjedésű, egymástól 350 km-re fekvő metropolitan területet ölel fel [18]. Az ENSZ adatai szerint a São Paulo népessége 2010-ben meghaladta a 20 millió főt, Rio de Janeiro népessége a 12 millió főt, a megalopolisz össznépessége pedig a 43 millió főt. A központi metropoliszok mellett az övezet legnagyobb városai: São José dos Campos (1,1 millió fő), Sorocaba (0,6 millió fő), Campinas (2,6 millió fő), Santos (1,5 millió fő) és Volta Redonda (0,7 millió fő).

2.6. A világ legnagyobb megalopolisza (India)

Valamennyi megalopolisz közül a legnagyobb az ún. Indo-Gangeszi-síkság (Indo-Gangetic Plains) [23], amelynek Pakisztán, India, Nepál és Banglades országokat érintő területe 2,252 millió km², az itt élő népesség pedig eléri 750 millió főt [24]. A megalopolisz méreteit jól illusztrálja, hogy több, az ENSZ által megavárosként definiált agglomeráció is a részét képezi, így a 22,5 milliós Delhi (India), a 15,2 milliós Kalkutta (India), a 14,6 milliós Dakka (Banglades), a 13,1 milliós Karacsi (Pakisztán), illetve a megavárosok mellett számos többmilliós metropolisz is, például a 7,1 milliós Lahore és a 2,8

millió Faisalabad (Pakisztán), a 6,7 millió Hyderabad, a 3,1 millió Jaipur, vagy a 2,9 millió Lucknow (India). A 3. ábrán látható, hogy az Indo-Gangeszi-síkság koherens városhálózatot alkot, és a NASA adatai szerint – Kína keleti partja mellett – ebben a térségben a legnagyobb a népsűrűség.

3. ábra A Föld legsűrűbben lakott területei 2011-ben (Forrás: [25])

3. ÖSSZEFOGLALÁS

A 20. század elején a világ leghatalmasabb metropolisza a 6,5 millió London volt, amelyet messze lemaradva követtek európai és észak-amerikai városok [26]. Az évszázad közepétől a városok soha nem látott fejlődésen mentek keresztül, 2010-ben London az említett lakosságával csak a 42. lehetne a sorban [2]. Nem véletlen tehát, ha az urbanizációval foglalkozó kutatók újabb és újabb terminológiákat alkalmaztak és alkalmaznak annak érdekében, hogy a hatalmas méretű városokat definiálják. Napjainkban elfogadott városkategória a megaváros, amellyel az ENSZ a 10 millió fönelépesebb városokat jelöli (2010-ben 21 ilyen város volt). Ugyanakkor már a 20. század közepén megjelentek az akkor meglehetősen utópisztikusnak tartott várostípusok, mint az ökümenopolisz (Doxiadis) és a megalopolisz (Gottman). Az 1960-as évektől eltelt fél évszázadban a világ városainak – különösen Afrikában, Ázsiában és Latin-Amerikában – területi és népességnövekedése tovább fokozódott, és már napjainkban is számos bizonyíték szolgál az urbánus agglomerációk összenövésére (Yangtze River Delta, Indo-Gangetic Plains, BosWash, stb.). Az ENSZ adataiból [1] arra lehet következtetni, hogy ez a folyamat korántsem ért véget. Amennyiben a tanulmányunkban is említett konstans termékenységi variáció szerint növekedik a Föld népessége, és 2100-ban eléri 26,8 milliárd főt, úgy a Kongói Demokratikus Köztársaság fővárosa, Kinshasa népessége meghaladja a 220 milliót, körülötte pedig 20-40 millió városokból álló gyűrű alakul ki. Ez utóbbi gondolat ma még természetesen meglehetősen utópisztikusnak tűnik, de az 1950-es években a megalopoliszok kialakulása is annak számított.

4. FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] UN – UNITED NATIONS, World Population Prospects: The 2010 Revision. United Nations, New York, 2011.
- [2] UN – UNITED NATIONS, World Urbanization Prospects: The 2009 Revision (Highlights). United Nations, New York, 2010.
- [3] KRAAS, F., *Megacities: Our Global Urban Future*. Springer, Heidelberg, 2011.

- [4] BEAVERSTOCK, J.V., TAYLOR, P.J., SMITH, R.G., A roster of world cities. *Cities*, 16(6), 1999. pp. 445-458.
- [5] DOXIADIS, C.A., Ekistics and Regional Science. *Ekistics*, 14(84), 1962. pp. 193-200.
- [6] DOXIADIS, C.A. The city (II): Ecumenopolis, world-city of tomorrow. *Impact of Science on Society*, 19(2), 1969. pp. 179-193.
- [7] DOXIADIS, C.A., Global Ecological Balance (The human settlement that we need). Tyler Ecology Award, September 1974.
- [8] MUMFORD, L., *The Story of Utopias*. Boni and Liveright, New York, 1922.
- [9] GOTTMAN, J., *Megalopolis: the urbanized northeastern seaboard of the United States*. Twentieth Century Fund, New York, 1961.
- [10] KAHN, H., WIENER, A.J., *The year 2000: a framework for speculation on the next thirty-three years*. Macmillan, New York, 1967.
- [11] LANG, R.E., DHAVALA, D., Beyond Megalopolis: Exploring America's New "Megapolitan" Geography. Metropolitan Institute Census Report Series, July 2005, <http://www.mi.vt.edu/publications/otherresearch/document-pdfs/megaopolis.pdf>
- [12] LANG, R.E., NELSON, A.C., The rise of the megapolitans. *Planning*, 73(1), 2007, pp. 7-12.
- [13] NASA Visible Earth, 2011, http://visibleearth.nasa.gov/view_detail.php?id=1438
- [14] RECLUS (Groupement d'Intérêt Public RECLUS), *Les villes Européennes*. Rapport pour la DATAR. La documentation française. DATAR, Paris, 1989.
- [15] CEC – Commission of the European Communities, *European Spatial Development Perspective: Towards Balanced and Sustainable Development of the Territory of the EU*. Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities, 1999.
- [16] BBSR - Federal Institute for Research on Building, *Urban Affairs and Spatial Development, Metropolitan areas in Europe* (Abstract of a new BBSR study). BBSR, Bonn, 2010.
- [17] FALUDI, A., The European Spatial Development Perspective and North-west Europe: Application and the future. *European Planning Studies*, 12(3), 2004, pp. 391-408.
- [18] UN HABITAT, *State of the World's Cities 2008/2009: Harmonious Cities*. Earthscan, London, 2008.
- [19] XIAOWEN, T., Deng Xiaoping's Nanxun: Impact on China's Regional Development. In: WONG, J., YONGNIAN, Z. (eds.) *The Nanxun Legacy and China's Development in the Post-Deng Era*. Singapore University Press, Singapore, 2001, pp. 75-94.
- [20] NDRC – NATIONAL DEVELOPMENT AND REFORM COMMISSION, People's Republic of China, *The Outline of the Eleventh Five-year Plan*, 2011, http://en.ndrc.gov.cn/hot/t20060529_71334.htm
- [21] FALUDI, A., WATERHOUT, B., *The making of the European Spatial Development Perspective*. Routledge, London, 2002.
- [22] MAMAS, S.G.M., KOMALASARI, R., Jakarta – Dynamics of Change and Livability. In: JONES, G.W., DOUGLASS, M. (eds.) *Mega-Urban Regions in Pacific Asia: Urban Dynamics in a Global Era*. National University of Singapore, Singapore, 2008, pp. 109-149.
- [23] ERENSTEIN, O., HELLIN, J., CHANDNA, P., *Livelihoods, poverty and targeting in the Indo-Gangetic Plains: a spatial mapping approach*. CIMMYT, New Delhi, 2007.
- [24] SHARMA, B.R., AMARASINGHE, U.A., SIKKA, A., *Indo-Gangetic River Basins: Summary Situation Analysis*, 2008. http://cpwfbfp.pbworks.com/f/IGB_situation_analysis.PDF
- [25] NASA Visible Earth, 2011, http://visibleearth.nasa.gov/view_detail.php?id=116
- [26] CHANDLER, T., *Four Thousand Years of Urban Growth: An Historical Census*. St. David's University Press, Lewiston, N.Y., 1987.